

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Φιλοσοφική Σχολή

Ακαδημαϊκό έτος: 2014-2015

Εξάμηνο: Η'

Τμήμα Ιστορίας-Αρχαιολογίας

Τομέας Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης

Μάθημα: Το νησιωτικό Αιγαίο κατά την 3^η χιλιετία π.Χ.

Διδάσκων: Βλαχόπουλος Γ. Ανδρέας

Της φοιτήτριας: Γεωργιάδου Σοφίας (Α.Μ. 8169)

Καστρί Σύρου

Πίνακας περιεχομένων

Εισαγωγή	1
Ιστορική αναδρομή των ερευνών και των ανασκαφών	2
Οικισμός	3
Οχύρωση	4
Μεταλλοτεχνία	5
Κεραμική - «Ομάδα Καστριού»	6
Συμπέρασμα	7
Εικόνες.....	9
Βιβλιογραφία	21

*Άποψη του λόφου του Καστριού από τον οικισμό της Χαλανδριανής στο εξώφυλλο.

Σκοπός της εργασίας αυτής είναι μια σύντομη επισκόπηση του Πρωτοκυκλαδικού II Α οικισμού του Καστριού της Σύρου. Τα σημεία που θα εξεταστούν αναλυτικά παρακάτω είναι τα εξής:

1. Εισαγωγή (θέση νησιού και ειδικότερα οικισμού στο Αιγαίο)
2. Ιστορική αναδρομή των ανασκαφών
3. Γενική μορφή του οικισμού
4. Οχύρωση
5. Μεταλλοτεχνία
6. Κεραμική- «Ομάδα Καστριού»
7. Γενικό συμπέρασμα

Εισαγωγή

Η Σύρος βρίσκεται στο κέντρο σχεδόν των Κυκλάδων, με αποτέλεσμα να περιβάλλεται από μεγάλο αριθμό νησιών(εικ.1). Με την Άνδρο στα βόρεια, τη Γυάρο και την Κέα στα βορειοδυτικά, την Τήνο στα βορειοανατολικά, την Κύθνο στα δυτικά, την Μύκονο, την Ρήνεια και την Δήλο στα ανατολικά και τις Σέριφο, Σίφνο, Πάρο, Αντίπαρο και Νάξο στα νότια, αποτελεί κομβικό σημείο για την κίνηση στο Αιγαίο.

Το Καστρί βρίσκεται στο βορειοανατολικό σημείο του νησιού ή Απάνω Μεριά¹(εικ.2), όπως ονομάζεται σήμερα το βόρειο τμήμα του νησιού. Έτσι, ελέγχει όλο το θαλάσσιο πέρασμα μεταξύ Τήνου, Μυκόνου, Ρήνειας και Δήλου. Ο οικισμός είναι χτισμένος στην κορυφή ενός απόκρημνου και δύσβατου λόφου²(εικ4-5). και έχει έκταση περίπου 3,5 με 5 στρέμματα³ (εικ.3). Κτίστηκε στο τέλος της Πρωτοκυκλαδικής ΙΙ περιόδου και κατοικείται καθ' όλη τη διάρκεια της Πρωτοκυκλαδικής ΙΙ Α περιόδου (2300-2200 π.Χ.) και είναι οικισμός μιας και μόνο περιόδου, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Rutter⁴.

Ιστορική αναδρομή των ερευνών και των ανασκαφών

Το 1898-1899 ο Τσουντας κάνει γνωστή της θέση και αρχίζει ανασκαφές. Η θέση, βέβαια, είχε ανακαλυφθεί αρκετά χρόνια νωρίτερα από τον ίδιο. Μετά την ολοκλήρωση της ανασκαφής ακολουθεί δημοσίευσή της, μαζί με τις υπόλοιπες κυκλαδικές θέσεις που ανέσκαπτε, στην *Αρχαιολογική Εφημερίδα* του 1899, σε άρθρο με τίτλο “Κυκλαδικά ΙΙ”⁵.

Στις αρχές της δεκαετίας του 1960 την ανασκαφή αναλαμβάνει η γερμανίδα αρχαιολόγος Eva-Maria Bossert και το Γερμανικό Αρχαιολογικό Ινστιτούτο. Οι έρευνες διαρκούν από 7 Σεπτεμβρίου μέχρι 30 Νοεμβρίου του 1962 πιο συγκεκριμένα. Η ανασκαφή φέρνει στο φως νέα στοιχεία για την οχύρωση και την κεραμική του οικισμού. Το 1967 δημοσιεύει στο *Αρχαιολογικό Δελτίο* άρθρο με τίτλο “Kastri auf Syros”⁶.

Έπειτα, κατά τις δεκαετίες 1970-1980, ο François Aron διενεργεί επιφανειακές έρευνες σε όλο το νησί και αποτέλεσμα των ερευνών αυτών είναι η έκδοση του βιβλίου “Πτυχές της αρχαίας Σύρου”, το 1979. Τέλος, από το 1997 μέχρι σήμερα την ανασκαφή έχει αναλάβει η Αρχαιολογική Εταιρεία και η Εφορεία Αρχαιοτήτων Κυκλάδων με υπεύθυνη αρχαιολόγο την Μαρίζα Μαρθάρη⁷.

Από το 1997 άρχισε και το πρόγραμμα διαμόρφωσης, στερέωσης και ανάδειξης του οικισμού. Ορισμένα από τα έργα που έγιναν είναι η διαπλάτυνση και η σήμανση του μονοπατιού που οδηγεί σε αυτό, ο καθαρισμός του αρχαιολογικού χώρου και η διαμόρφωση της εισόδου του. Ακόμη, δημιουργήθηκε χώρος για την ανάπαυση των

¹ Μαρθάρη Μ., Ανασκαφές, διαμορφώσεις και μουσειακά έργα στα νησιά Ίο και Σύρο, 88-89.

² <http://www.cycladic.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=resource&resrc=139&cnode=40&clang=0>

³ <http://www.fhw.gr/chronos/02/islands/gr/habitation/eb/index3.html>

⁴ Rutter, University of Dartmouth, Lesson 4.

⁵ Τσουντας Χρ., Κυκλαδικά ΙΙ, σελ. 6.

⁶ Bossert E.-M., Kastri auf Syros, 53.

⁷ Μαρθάρη Μ., Σύρος, 226.

επισκεπτών, τοποθετήθηκαν επεξηγηματικές πινακίδες και εκδόθηκε οδηγός για τον χώρο⁸.

Οικισμός

Ο οικισμός είναι χτισμένος στην κορυφή απόκρημνου λόφου, σε σχετικά κοντινή απόσταση από την ακτή (310 μέτρα) και σε υψόμετρο 164,7 μέτρα⁹. Το σημείο, επιλεγμένο στρατηγικά, δίνει τη δυνατότητα της προστασίας από φυσικούς παράγοντες, από τη μια, όπως είναι οι πλημμύρες, αλλά και από εχθρικές επιδρομές από την άλλη.

Ο οικισμός ακολουθεί τη μορφολογία του εδάφους και έτσι είναι χτισμένος από σχιστόλιθο και μάρμαρο, σε συμφωνία με τον φυσικό βράχο¹⁰ και μέχρι εκεί που είναι δυνατόν. Οι οικίες στο εσωτερικό του οικισμού είναι απλές στην κατασκευή και μικρές, με ένα ή δύο δωμάτια, κατασκευασμένες από μικρές και λεπτές πλάκες μαρμάρου¹¹ (εικ. 8). Τα σχήματά τους ποικίλλουν. Έχουμε οικίες ορθογώνιες, τραπεζιόσχημες και με καμπυλόγραμμους τοίχους ή αψιδωτές¹²(εικ.6).

Οι τοίχοι των οικιών είναι χτισμένοι είτε με τη μέθοδο της ξερολιθιάς, δηλαδή λίθοι χωρίς κάποιο συνδετικό υλικό, είτε με συνδετικό πηλοκονίαμα. Η οροφή τους ήταν πιθανόν από ξύλο, καλάμια και κλαδιά, ενώ το πάτωμα ήταν στρωμένο με χώμα ή μικρές πλάκες. Ορισμένα κτίρια διαθέτουν περιφραγμένες αυλές, για παράδειγμα ο χώρος 27 αποτελεί την αυλή των κτιρίων 25, 26, 27 και 28, και κτιστές εστίες (χώροι 4, 11 και 22).

Οι οικίες χωρίζονται με στενούς δρόμους (εικ.9-10), οι οποίοι σε συνδυασμό με τους κοινούς τοίχους που διαθέτουν κάποιες οικίες, δημιουργούν κτηριακές συστάδες. Μικροί, ανοιχτοί κοινόχρηστοι χώροι υπάρχουν σε όλη την έκταση του οικισμού. Ακόμη, στην εσωτερική πλευρά του τείχους εφάπτονται οικίες(εικ.7), οι οποίες μαζί με τους εξωτερικούς προμαχώνες δημιουργούν μια ακόμα γραμμή άμυνας.

Γενικά υπάρχει μια ακανόνιστη διάταξη στον οικισμό, που ο Barber τον χαρακτηρίζει ως οχυρωμένη αετοφωλιά λόγω της θέσης του¹³.

⁸ Μαρθάρη Μ., Ανασκαφές, διαμορφώσεις και μουσειακά έργα στα νησιά Ίο και Σύρο, 88-93.

⁹ Bossert E.-M., Kastri auf Syros, 54.

¹⁰ Bossert E.-M., Kastri auf Syros, 55-56.

¹¹ Μαρθάρη Μ., Σύρος, 227.

¹² Vermeule E., Ελλάς: εποχή του χαλκού, Ξένος Θ. (μτφρ), Αθήνα, Καρδαμίτσα 1983, σελ. 51.

¹³ Barber R.L.N, Οι Κυκλάδες στην εποχή του Χαλκού, 72.

Οχύρωση

Ο οικισμός διαθέτει διπλή οχύρωση που αποτελείται από το κυρίως τείχος και το προτείχισμα, μοναδική του είδους της στις Κυκλάδες(εικ.11,12,13,14). Με τον τρόπο αυτό δυσκολεύεται η άμεση πρόσβαση στο εσωτερικό του οικισμού και ενισχύεται η προστασία από τις εχθρικές επιδρομές και τους πειρατές. Εξάλλου, ο οικισμός ιδρύεται σε μια περίοδο αναταραχών στο Αιγαίο.

Κύριο τείχος:

Το κύριο τείχος διατηρείται καλύτερα από το προτείχισμα. Σώζεται σε μήκος 71, 5 μέτρων και πλάτος 1,40-1,60 μέτρα στη βόρεια πλευρά του οικισμού¹⁴. Είναι κτισμένο από μικρούς αργούς λίθους, κατά τον Τσουντα¹⁵, ενώ η Bossert κάνει λόγο για μάρμαρο. Και οι δύο συμφωνούν στο ότι δεν υπάρχει συνδετικό πηλοκονίαμα.

Στην έκτασή του και σε ισαπέχοντα περίπου διαστήματα (μεταξύ 4,50-8 μέτρων) υπάρχουν πεταλόσχημοι πύργοι/προμαχώνες ενώ ερείπια έκτου εντοπίστηκαν και στην δυτική πλευρά. Κατά την Bossert τα ερείπια του έκτου πύργου μαρτυρούν την ύπαρξη τείχους και στην δυτική πλευρά, όχι μόνο στην βόρεια όπως πιστευόταν μέχρι τότε, και δεν αποκλείει το ενδεχόμενο ενός ενιαίου τείχους που περιέτρεχε τον οικισμό(εικ.11).

Οι πύργοι, όπως προαναφέρθηκε, είναι πεταλόσχημοι και μοιάζουν με εκείνους της Πρωτοελλαδικής II Λέρνας¹⁶. Δύο από αυτούς επικοινωνούν άμεσα με το εσωτερικό του οικισμού, ο Β και ο Δ, ενώ από τους υπόλοιπους πιθανός η είσοδος να γινόταν με τη χρήση κλίμακας¹⁷. Η είσοδος του πύργου Β είναι η κύρια είσοδος του οικισμού καθώς είναι η μοναδική που επικοινωνεί άμεσα με τον εξωτερικό χώρο. Μία ακόμα πύλη υπάρχει στο μέσον περίπου του τείχους, ανάμεσα στους προμαχώνες Γ και Δ που όμως οδηγεί αρχικά σε έναν κλειστό χώρο, τον χώρο 9, και έπειτα στο εσωτερικό του υπόλοιπου οικισμού.

Προτείχισμα:

Το προτείχισμα είναι λίθινο και χτισμένο παράλληλα με το κύριο τείχος. Απέχει από αυτό περίπου 4,50- 6,50 μέτρα. Είναι κατασκευασμένο από μικρούς λίθους που συνδέονται με πηλοκονίαμα ενώ στο μέσον αυτού υπάρχει άνοιγμα πύλης. Το πλάτος του είναι 1- 1,10 μέτρα¹⁸.

¹⁴ Bossert E.-M., *Kastri auf Syros*, 57.

¹⁵ Τσουντας, *Κυκλαδικά II*, 116-117.

¹⁶ Barber R.N.L., *Οι Κυκλάδες στην εποχή του Χαλκού*, 68.

¹⁷ Τσουντας Χ., *Κυκλαδικά II*, 117.

¹⁸ Τσουντας Χρ., *Κυκλαδικά II*, 116.

Δεν γνωρίζουμε το ύψος που θα είχαν τείχος και προτείχισμα στην αρχική τους μορφή αλλά σίγουρα το προτείχισμα θα ήταν χαμηλότερο του τείχους έτσι ώστε να υπάρχει ορατότητα της γύρω περιοχής από τους προμαχώνες του εσωτερικού τείχους.

Το οχυρωματικό αυτό μοντέλο δείχνει ότι το Καστρί είναι χτισμένο σε μια περίοδο αναταραχών και πιθανόν οι κάτοικοι του να ήρθαν διωγμένοι από τους δικούς τους οικισμούς του βορειοανατολικού Αιγαίου. Τα ευρήματα της μεταλλοτεχνίας και της κεραμικής, για τα οποία θα γίνει λόγος παρακάτω, ενισχύουν την άποψη αυτή.

Τείχος και προτείχισμα έχουν υποστεί πολλές αλλαγές και έχουν διαταραχθεί αρκετά από τότε που το ανέσκαψε ο Τσουντας(εικ.11,12), είτε λόγω φυσικών φαινομένων (π.χ. σεισμοί), είτε λόγω ανθρώπινης επέμβασης (οι λίθοι που το απάρτιζαν χρησιμοποιήθηκαν για την κατασκευή μαντριών στα μεταγενέστερα χρόνια).

Μεταλλοτεχνία

Η μεταλλοτεχνία του Καστριού παρουσιάζει μια ιδιαιτερότητα σε σχέση με αυτή των υπόλοιπων νησιών των Κυκλάδων. Έπειτα από αρχαιομεταλλουργικές έρευνες αποδείχθηκε ότι το μέταλλο από το οποίο είναι κατασκευασμένα σχεδόν όλα τα μέταλλα αντικείμενα που βρέθηκαν στο Καστρί είναι ο κασσιτερούχος χαλκός (και ο όχι ο αργυρούχος χαλκός που εντοπίζουμε στα υπόλοιπα κυκλαδικά νησιά) και η χημική τους σύσταση είναι ίδια με αντίστοιχα ευρήματα της Τροίας¹⁹ και της Πολιόχνης. Έτσι, φαίνεται ότι γίνεται εισαγωγή χαλκού από αυτές τις περιοχές και υπάρχουν σχέσεις, άποψη που ενισχύει την αντίληψη ότι οι κάτοικοι του Καστριού προέρχονται από το βορειοανατολικό Αιγαίο²⁰.

Στο εσωτερικό του οικισμού έχουν βρεθεί χάλκινα αντικείμενα, μεταλλευτικές χοάνες και λίθινες μήτρες(εικ.17-21), που μαρτυρούν ότι οι βιοτεχνικές δραστηριότητες ελάμβαναν χώρα εντός των ορίων του οικισμού. Βλήματα σφενδονών έξω από την οχύρωσή του, όπως συμβαίνει και στον Πάνορμο της Νάξου, αλλά σε μικρότερη έκταση εδώ, εξηγούν το γιατί²¹.

Στον χώρο 11 βρέθηκε εστία με κομμάτια χαλκούχων σκωριών και κύπελλα μεταλλουργίας, ένα εκ των οποίων περιείχε ίχνη μολύβδου. Ακόμη, βρέθηκαν αργυρά, μπρούτζινα και μολύβδινα αντικείμενα καθώς και δύο μήτρες για την κατασκευή πελέκων και σμιλών. Στον ίδιο χώρο, σφηνωμένο μέσα σε έναν τοίχο, εντοπίστηκε σύνολο εργαλείων μετάλλινων, λίθινων, οστέινων και από οψιανό, της

¹⁹ Davis J.L., The islands of the Aegean, 47.

²⁰ Ντούμας Χρ., Περίγραμμα προϊστορικής αρχαιολογίας, 72.

²¹ Barber R.L.N., Οι Κυκλάδες την εποχή του Χαλκού, 53.

Πρωτοκυκλαδικής ΙΙΑ, που αποτελείται από πελέκεις(εικ.25), σμίλες, οπείς και ένα θραύσμα σιδηροπρίονου. Λεπίδες με σαφή σημάδια χρήσης συμπληρώνουν το σύνολο αυτό(εικ.15,16).

Η Bossert αναφέρει ότι τα αντικείμενα αυτά τοποθετήθηκαν εκεί κατά την εγκατάλειψη του οικισμού για να «ξεχαστούν» και κατά συνέπεια δεν αποτελούν «θησαυρό» αλλά την «κατάθεση» ενός εργάτη²². Τα στοιχεία αυτά μας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι ο χώρος αυτός αποτελούσε το εργαστήριο μεταλλουργίας του οικισμού.

Τα χωνευτήρια²³ (εικ.17) που έχουν βρεθεί στο Καστρί φαίνεται να έχουν μια πιο εκλεπτυσμένη μορφή σε σχέση με τα υπόλοιπα που έχουν βρεθεί: έχουν μια λοξή υποδοχή που επιτρέπει την τοποθέτηση ξύλινης λαβής²⁴ που πιθανόν χρησίμευε για την μεταφορά τους μετά από τη χρήση όσο ήταν ακόμα ζεστά.

Τέλος, άξιο ιδιαίτερης μνείας είναι ένα αργυρό διάδημα μήκους 0,47 μ. που βρέθηκε στον οικισμό, εύρημα εξαιρετικά ασυνήθιστο για την εποχή που χρονολογείται²⁵. Η παραστάσεις του, γραμμικές (ρόδακες-ήλιοι) και εικονιστικές (περυγιόμορφες θεότητες, πιθανόν), συνιστούν σπάνια δείγματα της Πρωτοκυκλαδικής εικονογραφίας(εικ.22).

Κεραμική - «Ομάδα Καστριού»

Στο Καστρί εντοπίζεται ένα ιδιαίτερο σύνολο κεραμικής από την τελευταία φάση του οικισμού²⁶, όχι σε μεγάλη ποσότητα, αλλά ικανό να τραβήξει την προσοχή με τα ξεχωριστά χαρακτηριστικά του. Η εμφάνιση των χαρακτηριστικών αυτών μαρτυρείται και σε άλλους κυκλαδικούς οικισμούς, όπως ο Πάνορμος της Νάξου, η Αγία Ειρήνη στην Κέα, αλλά και σε ηπειρωτικούς, όπως το Λευκαντί της Εύβοιας. Στον ελλαδικό χώρο, το σύνολο της κεραμικής της ίδιας εποχής ονομάζεται Λευκαντί Ι²⁷.

Η «ομάδα Καστριού»²⁸, όπως αναφέρει χαρακτηριστικά η Σωτηρακοπούλου, αποτελεί την πιο διακριτή πολιτισμική ομάδα στις Κυκλάδες την εποχή του Χαλκού. Η δημιουργία της οφείλεται στην εισαγωγή και υιοθέτηση ξένων στοιχείων

²² Bossert, *Kastri auf Syros*, 63-65.

²³ Πήλινο σκεύος που διαθέτει οπές για την εισαγωγή ακροφυσίων και χρησιμοποιείται για την τήξη των μετάλλων.

²⁴ Doumas Ch., *Searching for the Early Bronze Age Aegean Metallurgist's Toolkit*, 167-168.

²⁵ Μαρθάρη Μ., *Σύρος*, 226-227.

²⁶ Rutter J, *The Kastri Group, Lefkandi I and Lerna IV: A theory concerning the origin of early Helladic III ceramics*, 1.

²⁷ Sotirakopoulou P., *The chronology of the "Kastri Group" reconsidered*, 8.

²⁸ Πρώτος ο C. Renfrew την αναγνώρισε και την ονόμασε από τον ομώνυμο οικισμό της Σύρου.

προερχόμενων από διάφορες περιοχές της Μικράς Ασίας και της Ανατολίας όπως είναι τα νέα σχήματα αγγείων, οι στιλβωμένες επιφάνειες και η χρήση του κεραμικού τροχού.

Το σύνολο, λοιπόν, αυτό της κεραμικής διαφοροποιείται από τα προγενέστερα²⁹. Αρχικά, εμφανίζονται νέα σχήματα όπως τα μόνωτα και δίωτα κύπελλα τύπου tankard, το κύπελλο τρωικού τύπου (δέπας αμφικύπελλον) και οι ραμφόστομες πρόχοι, τα οποία αποτελούν εισαγωγές από την Μικρά Ασία και το βορειοανατολικό Αιγαίο. Οι σφαιρικές εγχάρακτες πυξίδες, οι ρηχές φιάλες και οι ασκοί αποτελούν τα αιγαιακά σχήματα που εντοπίστηκαν στον οικισμό. Η επιφάνεια στο σύνολο των αγγείων έχει ερυθρή, καστανή ή μαύρη στίλβωση, νέο στοιχείο για τα αιγαιακά δεδομένα.

Τα σχήματα που προέρχονται από τη Μικρά Ασία και την Ανατολία έχουν τις ρίζες τους σε διαφορετικές περιοχές. Το δέπας και οι ραμφόστομες πρόχοι προέρχονται από την Τροία, ενώ τα μόνωτα και δίωτα κύπελλα τύπου tankard συναντούν παράλληλα στο Karatas-Semayük της νοτιοδυτικής Μικράς Ασίας. Αν και η προέλευση των σχημάτων αυτών καταδεικνύεται ως μικρασιατική είναι βέβαιο ότι τα νησιά του βορειοανατολικού Αιγαίου διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στην εξάπλωσή τους στις Κυκλάδες, όπως σημειώνει η Αγγελοπούλου³⁰.

Η ανασκαφή της Bossert απέδωσε μικρό αριθμό κεραμικής, με όλα τα αγγεία να ανήκουν στην τελευταία φάση του οικισμού³¹. Οι νεότερες έρευνες της Μαρθάρη έφεραν στο φως και τον τύπο του μόνωτου κυπέλλου τύπου tankard. Συνοψίζοντας, οι βασικοί τύποι αγγείων που εντοπίστηκαν στον οικισμό είναι οι εξής: μόνωτα και δίωτα κύπελλα, δέπατα αμφικύπελλα, ραμφόστομες πρόχοι, ρηχές φιάλες, σφαιρικές εγχάρακτες πυξίδες, ασκοί και ένα λίθινο τριβείο με τριπτήρα(εικ.23,24,25).

Συμπέρασμα

Ο οικισμός του Καστριού αποτελεί σπάνιο παράδειγμα της εποχής τους, λόγω της ιδιαίτερης οχύρωσής του με τείχος και προτείχισμα και των μεταλλουργικών και κεραμικών ευρημάτων του.

Ο τύπος διπλής οχύρωσης μας δείχνει ότι την εποχή που ιδρύεται ο οικισμός είναι μια περίοδος αναταραχών στο Αιγαίο, άποψη που εντείνεται από το γεγονός ότι το

²⁹ Rutter, The Kastri Group, Lefkandi I and Lerna IV:A theory concerning the origin of early Helladic III ceramics, 1.

³⁰ Angelopoulou A., The 'Kastri Group': Evidence from Korfari ton Amygdalion (Panormos) Naxos, Dhaskalio Keros and Akrotiri Thera, 149.

εργαστήριο μεταλλοτεχνίας βρίσκεται εντός του οικισμού. Ακόμα, η χρήση κασσιτερούχου χαλκού και η εισαγωγή του από το βορειοανατολικό Αιγαίο μαρτυρά σχέσεις των δύο πληθυσμών.

Από τα στοιχεία που εξετάστηκαν για την κεραμική, προκύπτουν διαφορετικοί τύποι προέλευσης των σχημάτων των αγγείων, όλοι όμως από την ευρύτερη περιοχή της Μικράς Ασίας και του βορειοανατολικού Αιγαίου. Η μεταφορά αυτή της κεραμικής παράδοσης των περιοχών αυτών στο Καστρί μαρτυρεί δεσμούς.

Ο Ντούμας αναφέρει ότι πιθανόν η ίδρυση του Καστριού συνιστά μία απόπειρα εγκατάστασης νησιωτών του βορειοανατολικού Αιγαίου, έπειτα από βίαιη εκδίωξή τους από τους οικισμούς τους³². Για αυτόν ακριβώς το λόγο εντοπίζονται τόσες ομοιότητες σε μεταλλουργία-μεταλλοτεχνία και κεραμική.

Το γεγονός ότι ο οικισμός είχε μικρή διάρκεια ζωής, κατοικήθηκε συστηματικά μόνο κατά την Πρωτοκυκλαδική ΙΙΑ στο σύνολό του, ενώ έπειτα χρησιμοποιήθηκαν μεμονωμένα κάποιοι χώροι του για προσωρινή εγκατάσταση, εντείνει την προαναφερθείσα άποψη περί εγκατάστασης πληθυσμών του βορειοανατολικού Αιγαίου.

Τέλος, η Bossert υποστηρίζει ότι η εγκατάλειψη του οικισμού έγινε βίαια και ίσως προήλθε από πυρκαγιά, λόγω των απανθρακωμένων υλικών που βρέθηκαν στην περιοχή γύρω από το δωμάτιο 35.

³² Ντούμας Χρ., Περίγραμμα προϊστορικής αρχαιολογίας, 72.

Εικόνες

1. Χάρτης των Κυκλάδων με την θέση της Σύρου.

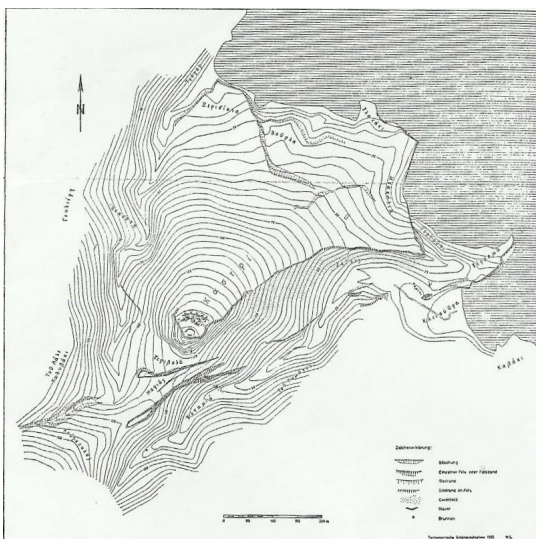
2. Η Σύρος με το Καστρί στο βορειοανατολικό σημείο της.

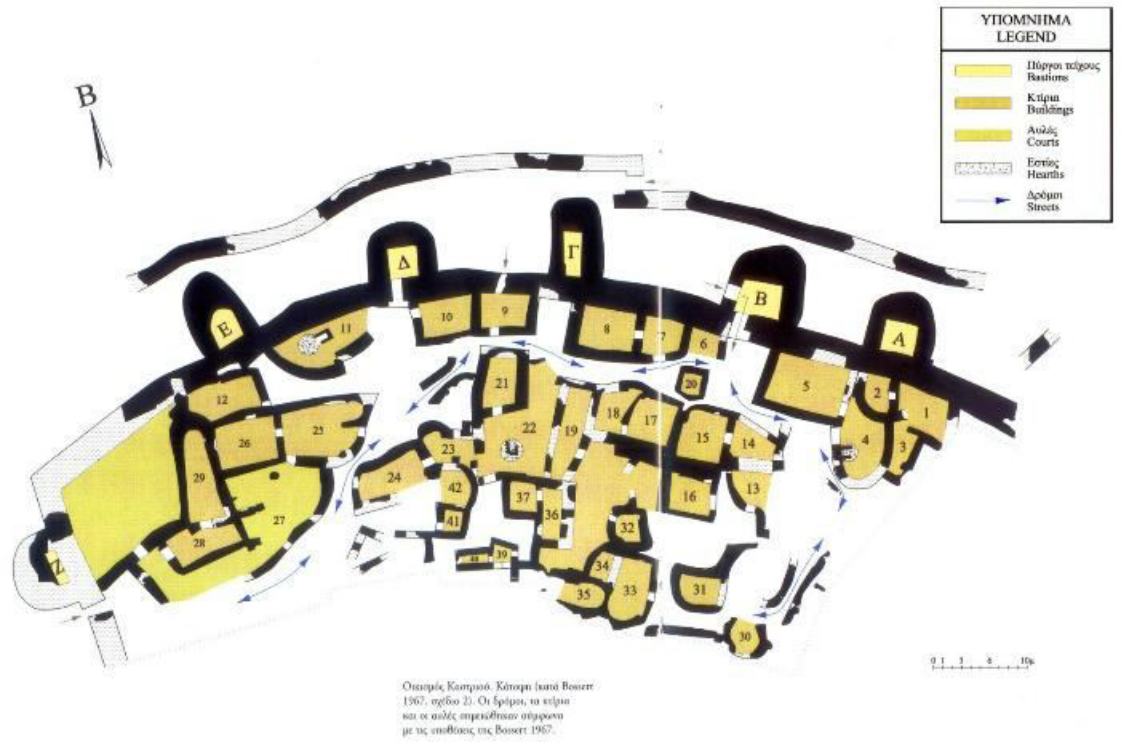
3. Αεροφωτογραφία του οικισμού.

4. Ο λόφος του Καστριού όπως φαίνεται από την Χαλανδριανή.

5. Υψομετρικός χάρτης με τη θέση του Καστριού.

6. Κάτοψη οικισμού κατά Bossert.

7. Κτίριο 7-8 (εφάπτεται πάνω στο τείχος).

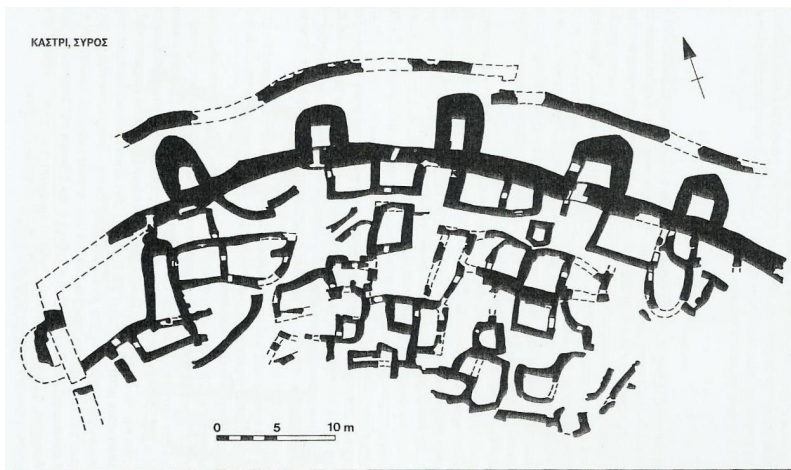
8. Χώρος 16.

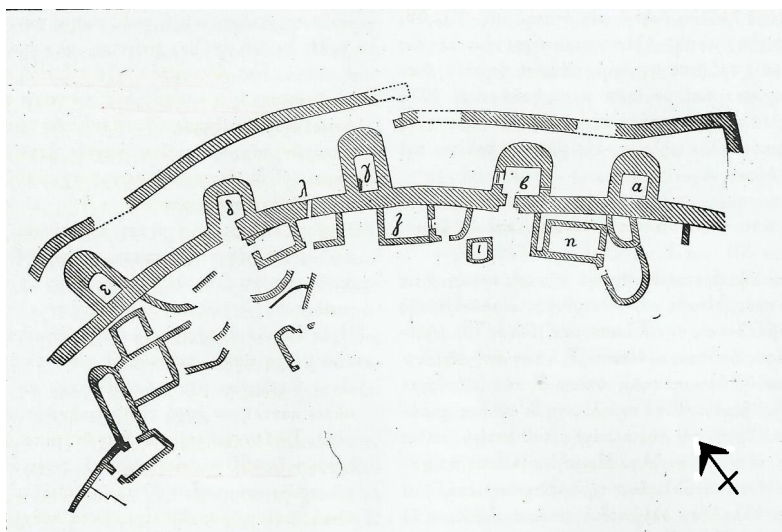
9. Δρόμος που διαχωρίζει την κεντρική από τη δυτική οικοδομική νησίδα.

10. Δρόμος.

11. Κάτοψη κατά Bossert.

12. Κάτοψη τείχους και προτειχίσματος κατά Τσουντα.

13. Προτείχισμα και τείχος.

14. Μέρος του τείχους.

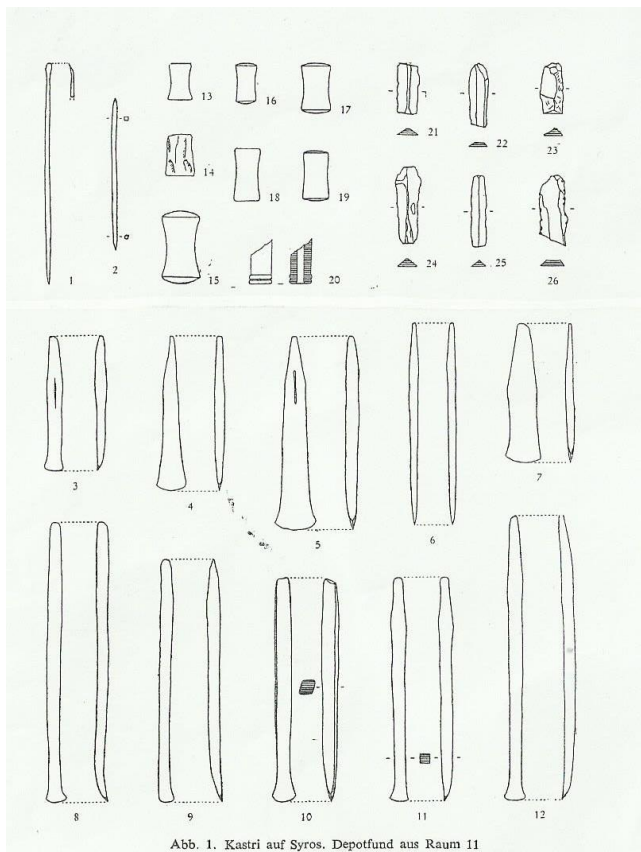
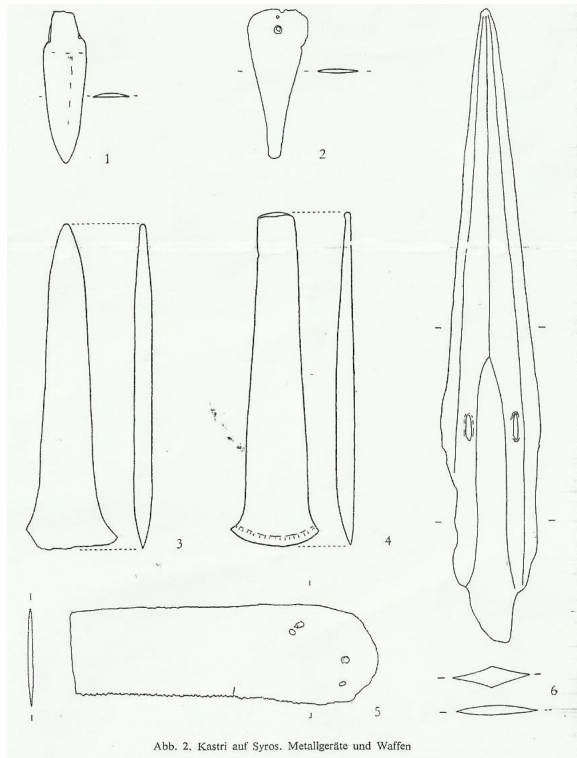
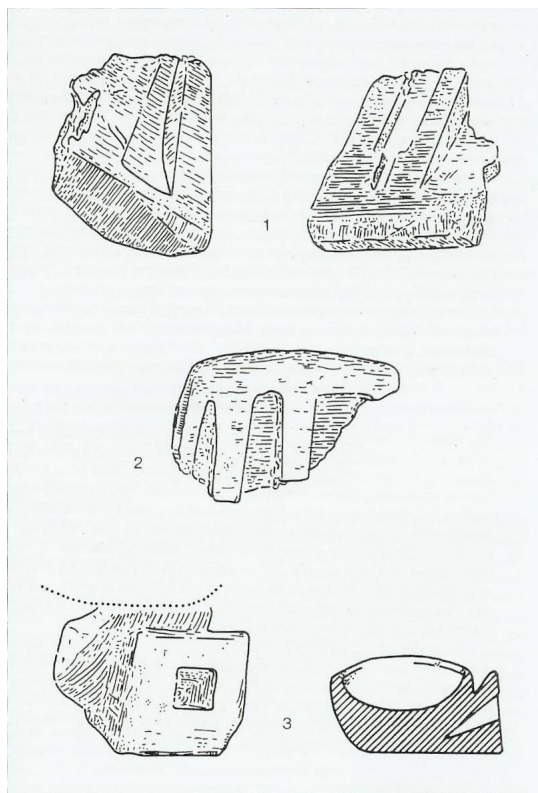

Abb. 1. Kastri auf Syros. Depotfund aus Raum 11

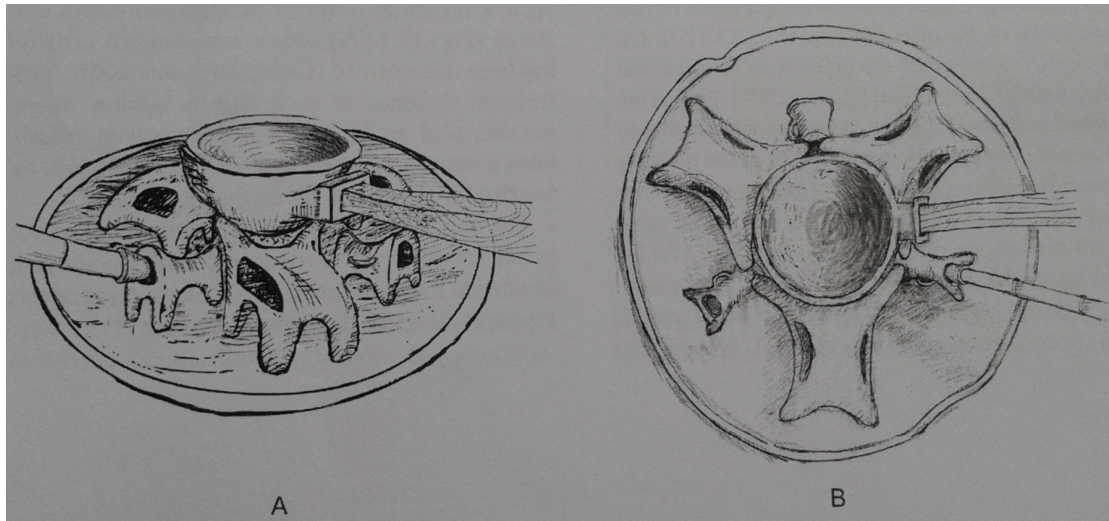
15. Σχεδιαστική αποκατάσταση του «θησαυρού» που βρέθηκε στον χώρο 11.

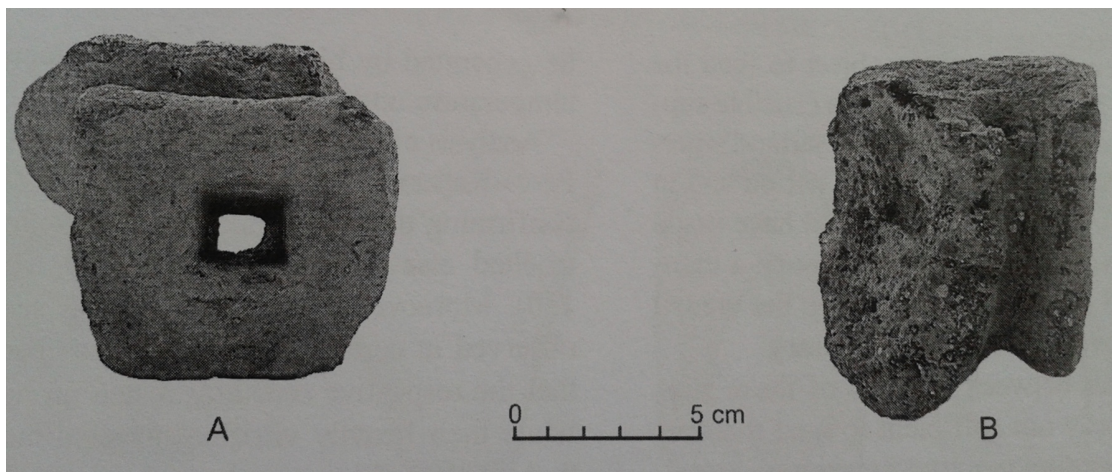
16. Σχεδιαστική αποκατάσταση εργαλείων.

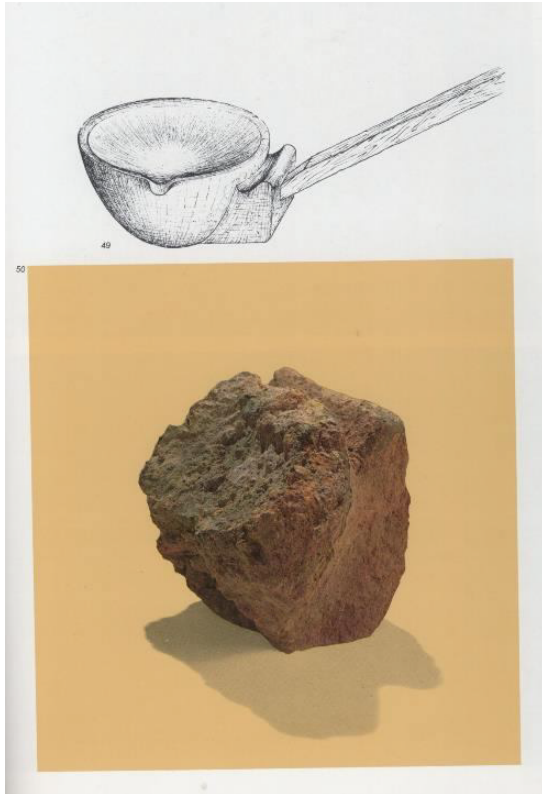
17. Μήτρες, χωνευτήρι και κύπελλο μεταλλουργίας.

18. Χωνευτήρι που στηρίζεται σε πήλινα υποστηρίγματα πάνω σε φορητή εστία και ακροφύσια, κατά Ντούμα. Σχεδιαστική αποκατάσταση του Μ. Ζαχαριουδάκη.

19. Θραύσματα χωνευτηριών.

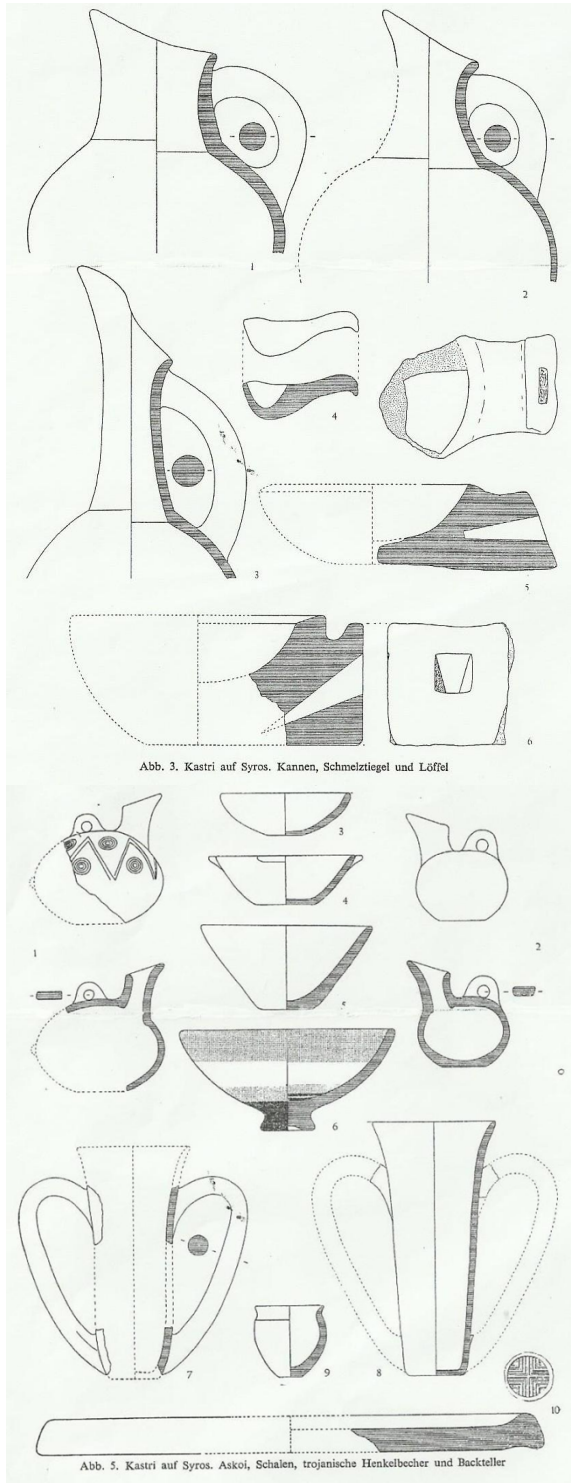
20. Πάνω: Σχεδιαστική αποκατάσταση μεταλλουργικού κυπέλλου.
Κάτω: Θραύσμα μεταλλουργικού κυπέλλου.

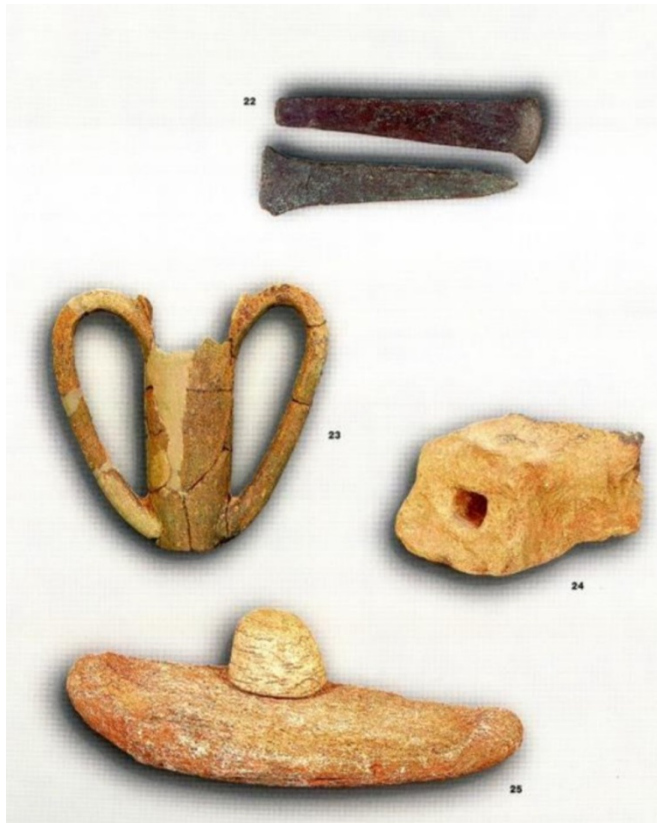
21. Θραύσματα μητρών.

22. Αργυρό διάδημα.

23-24. Σχεδιαστικές αποκαταστάσεις των αγγείων που βρέθηκαν στο Καστρί.

25. Ευρήματα από τον οικισμό: χάλκινοι πελέκει, πήλινο δέπας αμφικύπελλον, τμήμα πήλινης χοάνης που την χρησιμοποιούσαν για την τήξη των μετάλλων, τριβείο και τριπτήρας.

Βιβλιογραφία

- Angelopoulou A., "The 'Kastri Group': Evidence from Korfari ton Amygdalion (Panormos) Naxos, Dhaskalio Keros and Akrotiri Thera", στο N. Brodie et al. (επιμ.) *Horizon. Symbolism, Interactions, Centrality. Recent Work on the Pre-history of the Cyclades*, Cambridge 2008, σελ. 149-163.
- Barber R.L.N, *Οι Κυκλάδες στην εποχή του Χαλκού*, Αθήνα 1994.
- Bossert E.M., "Kastri auf Syros", *Αρχαιολογικόν Δελτίον* 22 (1967), σελ. 53-76.
- Davis J.L., "The islands of the Aegean", στο C. Tracey (επιμ.), *Aegean Prehistory. A Review*, Boston 2001.
- Doumas C. G., "Searching for the Early Bronze Age Aegean Metallurgist's Toolkit", στο P. P. Betancourt - S. C. Ferrence (επιμ.), *Metallurgy: Understanding How, Learning Why. Studies in Honor of James D. Muhly*, INSTAP Academic Press, 2011, σελ. 165-179.
- Μαρθάρη Μ., «Ανασκαφές, διαμορφώσεις και μουσειακά έργα στα νησιά Ίο και Σύρο», στο *Η συμβολή του υπουργείου Αιγαίου στην έρευνα και ανάδειξη του πολιτισμού του αρχιπελάγους*, Αθήνα 2001.
- Μαρθάρη Μ., «Σύρος», στο Βλαχόπουλος Α. Γ. (επιμ.) *Αρχαιολογία. Νησιά του Αιγαίου*, Εκδόσεις Μέλισσα, Αθήνα 2005, σελ. 226-229.
- Ντούμας Χ. Γ., *Περίγραμμα Προϊστορικής Αρχαιολογίας*, Πανεπιστήμιον Αθηνών, Αθήνα 1997.
- Rutter B.J., *Ceramic change in the Aegean Early Bronze Age: The Kastri Group, Lefkandi I and Lerna IV: A theory concerning the origin of early Helladic III ceramics*, Los Angeles 1979, σελ. 1-37.
- Τσουντας Χ., «Κυκλαδικά II», *Αρχαιολογική Εφημερίς* (1899), σελ. 73-134.
- Vermeule E., *Ελλάς: Εποχή του Χαλκού*, Ξένος Θ. (μτφρ), Αθήνα, Καρδαμίτσα 1983.
- <http://www.fhw.gr/chronos/02/islands/gr/habitation/eb/index3.html>
- <http://www.cycladic.gr>
- Πληροφορίες αντλήθηκαν και από το 4^ο μάθημα του καθηγητή J. Rutter του Πανεπιστημίου του Dartmouth.
(http://www.dartmouth.edu/~prehistory/aegean/?page_id=554)